

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. III. Vtrum Christus meruerit adimplendo præceptum Patris de
subeunda morte pro salute generis humani?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

gendiperfectiones necessarias Dei; libera est A
propter terminatur ad eandem bonitatem, ut est
ratio diligendi creaturas: Ergo etiam dilectio
beatifica animæ Christi secundum diversas illas
terminationes simul necessaria & libera esse po-
test. Unde

50. Ad rationem dubitandi initio, propositam
respondeo concessa Majori, distinguendo Minore-
rem: Actus charitatis quo Christus diligebat
Deum non erat liber, ut terminatus ad bonita-
tem divinam, quatenus est ratio diligendi De-
um & illius perfectiones necessarias, concedo
Minorem. Ut terminatus ad bonitatem divinam,
inquantum est ratio diligendi creaturas, & vo-
lendi Deo bona extrinseca, nego Minorem &
Consequentiam. Dilectio ergo beatifica animæ
Christi considerari potest tripliciter, nempe se-
cundum entitatem, secundum terminationem
necessariam ad Deum, seu ad bonitatem divi-
nam, ut est ratio diligendi perfectiones Deo in-
trinsecas & necessarias; & secundum terminati-
onem ad creaturas, & ad bonitatem divinam
prout est ratio diligendi illas. Quoad entitatem
& primam terminationem necessario existit,
nec est in potentia ad non existendum; sub se-
cunda vero terminatione libera est, & potest non
existere. Nec opponitur contradictorie, aut
contrarie necessitas essendi entitativæ & sub una
terminatione, & potentia ad non essendum ter-
minativæ sub alia terminatione, ut constat in ac-
tu libero voluntatis divinæ, qui sub ratione en-
titatis & terminationis ad Deum necessarius est,
nec potest non esse, sub ratione vero terminati-
onis ad creaturas liber est, & potest, vel potuit
in Deo non esse, ut in Tract. de voluntate Dei fu-
se declaravimus. Unde dilectio beatifica animæ
Christi, est quadam expressio & participatio di-
vine amoris, qui secundum diversas terminatio-
nes simul liber & necessarius est.

Disput. 3.
art. 2.

51. Dices primo: Hæc est differentia inter liber-
tatem divinam & libertatem creatam, quod illa
consistit in indifferentia principii non ad entita-
tem actus, sed ad solam terminationem; liber-
tas autem creatam, in indifferentia principii ad
actualitatem actus: Ergo de ratione actus liberi
creati, est taliter esse quod possit non esse, non
solum terminativè, sed etiam entitativè.

Respondeo negando Antecedens universali-
ter intellectum, nam licet aliquando libertas
voluntatis create sit per indifferentiam ad enti-
tatem actus, non tamen hoc semper habet: sem-
per tamen à libertate increata sufficienter di-
stinguitur, per hoc quod voluntas divina actum
liberum sibi entitativè identificat, voluntas au-
tem create nunquam cum actu libero entitati-
vè identificatur; cum enim elicit actum ex pri-
mario conceptu liberum, realiter ab illo distin-
guitur; & quando se exercet liberè per actum
per se primò necessarium, & liberum secunda-
riò, etiam entitativè distinguitur ab illo, cum
distinguitur realiter ab entitate actus necessa-
rii, cum quo terminatio libera identificata in-
venitur.

52. Dices secundo: Quod competit actui volun-
tatis divinæ, quia infinitus est, non potest actui
finito convenire: Sed quod actus voluntatis di-
vinæ gaudeat duplici terminatione, unà liberā,
alterā necessariā, habet ratione infinitatis: Ergo
hæc duplex terminatio, cum unitate entitatis,
dilectioni beatificæ animæ Christi competere
nequit.

Respondeo negando Minorem, nam quod
actus divinæ voluntatis ad duo objecta termina-
tur, nempe ad Deum & creaturas, attingit
bonitatem divinam, ut est ratio diligendi Deum
& prout est ratio diligendi bona creata, non
convenit ipsi ex infinitate, cum totum hoc re-
riatur in ordine intelligibili in visione beatifi-
ca, quæ simul ad Deum & ad creaturas
ad duo objecta inter se subordinata terminatur.
Similiter quod actus voluntatis divinæ ter-
minatur in bonitatem Dei, ut est ratio ipsi vo-
lendi perfectiones intrinsecas; liberè vero in ean-
dem bonitatem, ut est ratio diligendi creaturas,
vel ipsi appetendi bona extrinseca, non pro-
venit ex infinitate talis actus, sed ex eo quod per-
fectiones intrinsecæ necessarias habent con-
nexionem cum Deo, bona autem creata, & ipsi
extrinseca, cum ipso non conneuntur neces-
sariò. Infinitas ergo in tali actu solum requiritur
ad hoc ut realiter identificetur cum voluntate
divina, unde repugnat actum creatum dilectio-
nis beatificæ animæ Christi, cum ejus voluntas
identificari realiter.

Ex his solummodo manet aliud argumentum, quod
contra ultimam conclusionem fieri solet, & potest
sub hac forma breviter proponi. Dilectio quæ
Christus meruit, ipsi ut viatori conveniebat:
Sed dilectio regulata scientiā beatā, non erat
Christi ut viatoris: Ergo per illam non meruit.
Major patet, Minor probatur. Dilectio regulata
scientiā beatā, conveniebat Christo mediā vi-
sione beatā: Ergo conveniebat ipsi ut clarè viden-
ti: Ergo non ut viatori, sed ut comprehensori.

Huic ergo argumento facile respondetur ex
dictis, negando scilicet Minorem, & ad ejus
probationem, distinguendo Antecedens. Dilectio
regulata scientiā beatā conveniebat Christo me-
diā visione beatā, ut proponente Deum tanquā
diligendum necessariò, & secundum perfectio-
nes necessarias, nego Antecedens. Ut proponen-
te Deum ut liberè diligendum, & prout est ra-
tio diligendi creaturas, concedo Antecedens, &
sub eadem distinctione primi Consequentis, ne-
go secundam Consequentiam, nam licet actus
priori modo per visionem regulatus sit, Christi
non ut viatoris, sed ut comprehensoris; ille ta-
men qui secundo modo regulatur per visionem,
convenit Christo ut viatori.

ARTICULUS III.

*Verum Christus meruerit adimplendo præceptum Pa-
tris de subeunda morte pro salute generis
humani?*

Ratio dubitandi est, quia videtur quod Chri-
stus in adimplerione talis præcepti non fue-
rit liber; libertas enim in obedientia præcepti
requirit potentiam expeditam ad non obedi-
endum: Sed Christus non poterat non obedire
Patri, cum esset ab intrinseco impeccabilis, ut
disput. præcedenti ostendimus: Ergo nec libere
tale præceptum adimplere, subindeque nec me-
reri in ejus adimplerione, cum libertas sit condi-
tio requisita ad meritum.

§. I.

*Varij modi dicendi, seu conciliandi libertatem Christi
cum ejus impeccabilitate, referuntur ac
refelluntur.*

UT ab hac difficultate Theologi sese expedi-
ant, varios conciliandi libertatem Christi
cum

cum eius impeccabilitate modos ex cogitarunt. A
Primum allerit Christo imposuit non fuisse præ-
ceptum illud, ipsum obligans ad culpam, sed
solum ei fuisse innotatam voluntatem Dei quæ
deceverat ipsum pro salute hominum mortem
subiurum, quæ voluntas rationem præcepti ad
culpam obligantis non habebat, ac proinde licet
Christus ab interfecto esset impeccabilis, potuit
tamen mortem non subire, & illam non acce-
ptare. Ita Lorca hic disput. 73. pro se referens
Albertum magnum, Paludanum, Dionysium
Carduanum, & alios.

Sed hic dicendi modus displicet alijs Theo-
logis, & repugnat S. Thomæ infra qu. 47. art. 2.
ad 1. ubi docet Christo fuisse à Patre imposuit
præceptum moriendi, & probat ex illo Joan. 10.
Hoc mandatum accepi à Patre meo, scilicet ponere
animam, & ex illo Joan. 24. Sicut mandatum
dedit mihi Pater, sic facio.

Deinde, Ut idem S. Doctor in corpore ejus-
dem articuli docet, Christus ex obedientia ad
Patrem mortuus est, constatque ex illo ad Ro-
man. 8. Sicut per unius inobedientiam peccatores con-
firmati sunt multi, ita per unius obedientiam, iusti con-
firmati sunt multi. Et ex illo ad Philip. 2. Humilia-
vit semetipsum factus obediens usque ad mortem; un-
de bellè ait D. Bernardus, quod Christus ne per-
deret obedientiam, perdidit vitam. At juxta D.
Thomam 2.2. qu. 104. art. 2. objectum formale
obedientiae est præceptum superioris: Ergo
Christus verum & proprium præceptum à Patre
habuit moriendi pro salute generis humani.

Respondet Lorca: objectum formale obe-
dientiae esse præceptum strictè vel largè acce-
ptum, pro voluntate scilicet superioris insinua-
ta, ad culpam non obligante: unde ex eo quod
Christus ex obedientia mortuus fuerit, non col-
ligi fuisse ipsi imposuit à Patre strictum præce-
ptum moriendi.

Sed contra primò: Obedientia & inobedi-
entia dicuntur in ordine ad idem convertivè & a-
versivè: Sed inobedientia propria non dicitur
nisi per aversionem à præcepto rigorofo: Ergo
obedientia propria non sumitur nisi ex ordine
convertivo ad præceptum superioris, quod pro-
priè præceptum sit.

Secundò, In primo testimonio comparatur
obedientia Christi cum inobedientia Adami:
Sed hæc sumpta fuit ex aversione ad præceptum
strictum Dei: Ergo obedientia Christi in subje-
ctiones ad præceptum strictum & proprium po-
sita fuit.

Tertiò, Objectum obedientiae est voluntas
superioris, ut à non superiori distinguitur: At in
voluntate simplici non differt superior à non su-
periori, sed solum in voluntate obligante, quæ
propriè præceptum est: quæ qualis enim & velle &
consulere potest, atque illius voluntati & consi-
lio potest ipsi æqualis conformari: Ergo sola vo-
luntas obligans, & propriè præceptiva, est obje-
ctum obedientiae.

Potest etiam hic dicendi modus confutari,
destruendo præceptum ejus fundamentum: Præ-
ceptum enim motivum quo ducitur Lorca ad
negandum Christo strictum & rigorosum de mor-
te pro salute hominum subeunda præceptum, à
Patre fuisse imposuit, est quia existimat tale
præceptum libertatem mortis Christi destruere:
Sed hoc repugnat: Ergo &c. Minor probatur:
Præceptum non potest propriam materiam de-
struere, alias seipsum destrueret, quod est im-

possibile: Sed materia propria præcepti positivi
est actus liber, tum quia materia præcepti est ob-
jectum obedientiae: obedientia autem solum
potest in actus liberos inclinare, nemo enim in
necessariis obedit. Tum etiam, quia actus ne-
cessarius nequit præcipi: unde motus cordis, di-
gestio naturalis, visio beatifica, & alij actus ne-
cessarii, non sunt materia præcepti, quia in no-
stra potestate libera constituti non sunt: Ergo
præceptum non potest libertatem actionis præ-
ceptæ destruere.

Secundus modus componendi libertatem 62.
Christi in adimplendo præcepto moriendi cum
illius impeccabilitate, allerit quod licet Chri-
stus præsupposito tali præcepto non potuerit
non mori, hæc tamen moriendi necessitas, non
fuit antecedens, sed consequens libertatem
Christi, quia libere postulavit à Patre hoc præce-
ptum sibi imponi, & libere illud acceptavit; ne-
cessitas autem consequens non præjudicat li-
bertati. Ita quidam quos suppresso nomine re-
fert Vincentius de gratia Christi paginâ 430.
quos sequuntur Cabrera & Prudentius.

Verum præterquam quod nusquam in Scri-
pturis aut Patribus legitur quod Christus à Pa-
tre petierit sibi tale præceptum imponi, sed so-
lum quod libere illud acceptavit & implevit,
impugnatur insuper ille modus dicendi. Primò
quia negotium nostræ redemptionis obtente per
mortem Christi præceptam, principaliter redu-
cit ad humanam Christi voluntatem, quam ad
voluntatem divinam; cum Christus voluntate
humanâ postulaverit præceptum, ex quo ortum
habuit ut pro nobis moreretur.

Secundò, Obedientia Christi debuit esse per-
fectissima: At eò perfectior est obedientia, quò
præceptum minus dependet à subditi voluntate:
Ergo præceptum moriendi non duxit originem
ex humana Christi voluntate, nec in sui obliga-
tione fuit illius acceptionis subiectum.

Tertiò, Apostolus ad Roman. 8. Dei charita-
tem erga homines commendat, ex eo quod
proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis
omnibus tradidit illum: At si præceptum mo-
riendi fuisset libere postulatam à Christo, aut
illius voluntati quoad sui obligationem subie-
ctum, non esset tanta cum proprietate dictum,
Deum Christo ut homini non pepercisse, sed
potius dicendum foret, ipsum sibi non pepercisse,
qui voluntarie petiit sibi præceptum morien-
di pro hominum salute imponi: Ergo tale præ-
ceptum nec præcessit libera postulatio Christi,
nec illud dependentiam habuit à libera ejus ac-
ceptione.

Denique, Ut modus ille dicendi esset verus, &
aptus ad conciliandam libertatem Christi cum
ejus impeccabilitate, deberet posse extendi ad
præcepta naturalia, utpote cum in eorum obser-
vantia æquè concilianda sit Christi libertas cum
summa ipsius impeccabilitate, ac in observantia
illius quod erat specialiter de morte subeunda:
Sed manifestum est, ad defendendum Christi li-
bertatem in adimplendis naturæ præceptis, non
posse dari recursum ad aliquam ipsius voluntatē
antecedentem, ea sibi imponi postulantem, aut
libere ea acceptantem, cum eorum imposuitio, eo
ipso quod sit naturalis, præveniat omnem actum
voluntatis hominis cui imponitur; & cum præ-
cepta legis naturæ, naturaliter obligent ad sui
observantiam, atque adeo omnino independen-
ter à libera hominum acceptione: Ergo &c.

67. Tertius modus conciliandi in Christo circa præceptum mortis ipsius libertatem cum omnimoda impeccabilitate, est ille quem ex Recentioribus Baëla & Delugo proposuerunt, asserentes Christum Dominum, etiam posito præcepto de morte subeunda, obligante ad acceptationem, nihilominus liberè mortuum fuisse, quia (inquiunt) cum præceptum illud non obligaret ad moriendum pro illo instanti in quo fuit impositum, poterat Christus, antequam instaret tempus illud adimplendi, petere & impetrare à Patre suo dispensationem, vel commutationem, & consequenter mortem suam impedire.

68. Verum præterquam quod hic modus dicendi non minus inutilis est ac præcedens, ad conciliandam Christi libertatem cum ejus impeccabilitate, in observantia præceptorum quæ sunt de jure naturæ, cum in talia præcepta non cadat divina dispensatio, facile potest confutari: nam Christus cognoscebat perfectè in verbo per scientiam beatam, voluntatem efficacem Dei de morte pro salute generis humani subeunda, subindeq; clarè videbat voluntatem efficacem Dei, ut non peteret ab ipso dispensationem præcepti moriendi pro salute generis humani: Sed supposita cognitione talis voluntatis, non poterat Christus, se illi non conformare: Ergo supposita tali cognitione, non poterat petere, efficaciter saltem & absolute, dispensationem in præcepto moriendi sibi imposito. Major patet, Minor probatur. Velle efficaciter & absolute oppositum voluntatis efficacis divinæ, alicui evidenter notæ, est actus omnino otiosus, imprudens, & temerarius, subindeque peccaminosus, ut docent Theologi 1.2. qu. 19. art. 9. & 10. ex quo inferunt id non posse convenire beatis: Sed actus peccaminosus Christo repugnabat cum esset ab intrinseco impeccabilis: Ergo repugnabat pariter ipsius voluntate efficaci & absolute petere velle à Patre dispensationem præcepti moriendi sibi impositi.

69. Confirmatur: Licet Christus non haberet præceptum de non petenda efficaciter dispensatione præcepti moriendi pro salute generis humani, habebat tamen de illa petenda consiliū, cum hoc esset melius & perfectius: At Christus non solum erat impotens ad transgredienda præcepta, sed etiam illi repugnabat non amplecti Dei consilia: Ergo non poterat petere dispensationem præcepti de morte subeunda pro salute hominum. Major patet, Minor verò in qua est difficultas, & quam plures ex Recentioribus negant, probatur ratione desumpta ex summa Christi sanctitate. Christo namque ratione summæ sanctitatis repugnat essentialiter non solum malitia moralis, sed etiam malitia imperfectio: At in recessu à consiliis, est malitia moralis non sit, est tamen imperfectio moralis: Ergo essentialiter Christo repugnat à consiliis discedere. Major certa videtur, etenim Christo ratione unionis hypostaticæ concedi debet maxima sanctitas, & rectitudo seu bonitas moralis possibilis: major autem est sanctitas, seu bonitas ac rectitudo moralis, quæ non solum culpam tam mortalem quam venialem, sed etiam omnem moralem imperfectionem excludit, quam illa quæ talem imperfectionem admittit: Ergo Christo ratione summæ sanctitatis repugnat essentialiter non solum malitia moralis, sed etiam malitia imperfectio. Unde Theologi communiter docent, a-

ctus intrinsece malos quamvis à malitia extrinsecos, ob ignorantiam, vel defectum libertatis, repugnare essentialiter humanitati Verbo unitæ, quia semper retinent indecentiam moralem, quamvis à malitia excusentur.

Minor verò ostenditur primò, in eodem exemplo insistendo: Actus enim intrinsece moraliter malus, est à malitia moraliter exculens, non tamen est liber ab indecentia moraliter, & consequens est imperfectio moraliter, nam moralis indecentia est malitia imperfectio: Ergo pariter consiliorum transgressio, quamvis moraliter non sit, non tamen liberatur à moraliter indecentia, nec consequenter ab imperfectio moraliter.

Secundò, Subditum recedere à mandato simpliciter superioris, hoc est à voluntate superiori insinuata de aliquo opere efficiendo, sine intentione obligandi ad culpam mortalem, aut venialem, est peccatum non sit, est tamen actus moraliter imperfectus: Ergo pariter recedere à consiliis divinis, & à majori beneplacito Dei, quamvis peccatum non sit, est tamen actus imperfectus moraliter.

Tertiò, Transgressio legis purè penaliter, hoc est non ad culpam, sed ad penam tantum obligantis, quamvis non sit mala malitia moraliter, maliter, est tamen imperfectio imperfectione moraliter; unde si Christus ut homo talis legis fuisset capax, repugnasset ipsam illam transgredi ut fatentur omnes Theologi, aliàs potuisset efficere aliquid penæ & reprehensione dignum, quod pias aures offendit: Ergo pariter recedere à consiliis divinis, & à majori beneplacito Dei, quamvis non sit peccatum, nec malum malitia moraliter formaliter, est tamen aliquid moraliter imperfectum, & moraliter indecens, & per consequens summæ Christi sanctitati repugnans.

§. II.

Resolvitur alius dicendi modus, qui apud Recentiores communis est.

Quartus modus concordie libertatis Christi cum omnimoda ipsius impeccabilitate in subeunda morte, est Valentis, Vazquez, Lessii, Moncæ, Theophili Raynaudi, & aliorum, qui dicunt idèò Christum, non obstat omnimodà suâ impeccabilitate, liberè præcepto de morte subeunda implevisse, quia licet supposito tali præcepto non potuerit velle non mori, subindeque non fuerit liber circa substantiam suæ mortis, fuit tamen indifferens & liber ad moriendum ex hoc vel illo motivo, fortitudinis nimirum, vel patientiæ, vel misericordiæ pro hoc vel illo tempore, actu intento, vel remisso: quia (inquiunt) præceptum de morte subeunda ad illas circumstantias minimè se extendebat; idque ex eo probant, quod de tali præcepto affirmativo non aliter loquendum nobis sit, quam de illis quæ Deus nobis imponit: clarum autem est (inquiunt) nullum nobis imponi præceptum affirmativum de re aliqua faciendi, cum determinato affectu & intentionis gradu.

Sed in primis hic dicendi modus aperte repugnare videtur Scripturæ, quæ variis in locis innuat mortem Christi fuisse illi præceptam, non solum quoad substantiam, sed etiam quoad circumstantias temporis, & motivi. Quoad tempus

quidem, id aperte colligitur ex verbis illis A
Christi Luca 12. Baptismo habeo baptizari, & quo-
modo coram usque dum perficiatur: docet enim
Christus hac formâ loquendi, se angere ex mora
sive dilatione suæ mortis, ut observat Glossa
interlinearis: non fuisset autem cur Christus an-
geretur de dilatione suæ mortis, si ejus tempus
non fuisset à Patre determinatum, sed suæ liber-
tati relictum. Quoad motivum verò, probatur
ex illo ad Galat. 4. *Vbi venit plenitudo temporis,*
misit Deus Filium suum, ut eos qui sub lege erant re-
dereret: hinc enim habetur, Christo mortem
fuisse præceptam, non utcumque, sed ut suâ mor-
te nos redimeret, atque adeo ut ex charitate
erga nos subeundam. Item Joan. 24. Christus
dicebat: *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio:*
quibus verbis denotatur, non solum substan-
tiam operis, sed etiam modum ex circumstan-
tiis desumptum, sub præcepto Patris fuisse. De-
mum Marth. 26. Christus sic Patrem alloqui-
tur: *Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu:* quid
autem illa formula verborum significat, nisi rei
præceptæ circumstantias? Unde in id unum con-
spiciunt Evangelistæ, ut perfectam voluntatis
Christi cum paterna consensionem, quoad res
voluntas, & rationem volendi, quoad substan-
tiam actûs, & circumstantias referrent; atque
hoc absolute obedientiæ exemplo nos doce-
rent, quâ ratione divinis præceptis parere nos
oporteret.

Secundo, Christus mortuus est ex perfectissi-
ma obedientia, ut supra ostensum est: Sed perfe-
ctior est obedientia quæ opus quoad substan-
tiam & omnes circumstantias præceptum suppo-
nit, quam quæ solum supponit substantiam ope-
ris præceptam: Ergo præceptum moriendi
Christo à Patre impositum, non solum ad sub-
stantiam mortis, sed etiam ad omnes ejus cir-
cumstantias se extendebat.

Si dicas concedendam esse Christo perfectissi-
mam obedientiam, conservatâ libertate in mo-
riendo: hanc autem servari non posse, si mors
supponatur præcepta quoad substantiam & cir-
cumstantias. In contrarium obstat quæ supra
diximus, primum dicendi modum confutando,
nimirum præceptum habens pro materia actum
liberum, non posse illius libertatem destruere:
Ergo etsi omnes mortis Christi circumstantias
præscribat, libertatem ejus in acceptanda morte
non auferet, & consequenter ob inconvenientem
libertatis auferendæ, non est Christo neganda
illa major obedientiæ perfectio.

Tertio ex doctrina Adversariorum sequitur,
Christum non meruisse nostram redemptionem,
& sui nominis exaltationem, ex eo præ-
cisè quod mortuus est, sed solum ex eo quod
tali vel tali affectu, hoc vel illo motivo, tali
modo, aut tali loco, mortem sustinuit: Sed hoc
est falsum, & Scripturæ repugnans, dicitur e-
nim Isaï 53. *Si posuerit pro peccato animam suam,*
videbit semen longævum &c. Et ad Philippenses
2. *Factus obediens usque ad mortem, propter quod ex-*
altavit illum. Ubi præmium redemptionis ho-
minum, & exaltationis nominis Christi, non
circumstantiis, sed ipsi substantiæ mortis ejus
tribuitur: Ergo &c. Sequela Majoris proba-
tur: Ea ratione actus est meritorius, quâ liber,
cum libertas sit fundamentum meriti: Sed juxta
Adversarios mors Christi non fuit libera, quan-
tum ad substantiam (quia sub hac ratione fuit à
Deo præcepta, & juxta illos, præceptum & li-

bertas, in eandem rationem cadere non possunt)
sed solum quoad circumstantias, quæ sub præ-
cepto non fuerunt, ut illi existimant: Ergo ju-
xta doctrinam Adversariorum, Christus non
meruit nostram redemptionem, & sui nominis
exaltationem, ex eo præcipue quod mortuus
est, sed solum ex eo quod tali vel tali affectu,
tali modo, vel loco, aut tempore mortem su-
stinuit.

Confirmatur: Homo condemnatus ad mor- 75.
tem necessariò sustinendam, cujus electioni &
arbitrio modus mortis esset relictus, licet posset
dici cum proprietate liberè & meritorie mor-
tem sustinere, quoad modum determinatum
moriendi, non tamen posset cum proprietate
dici absolute mori liberè & meritorie: Ergo si
Christus fuit necessitatus ad moriendum abso-
lutè, & solum fuit liber in morte quoad circun-
stantias, etsi possit proprie dici liberè & meri-
torie mortuus hoc determinato tempore, & ex
eo determinato motivo, & sic de aliis circun-
stantiis, non tamen potest cum proprietate dici
sustinuisse mortem liberè, aut quia sustinuit
mortem absolute meruisse.

Confirmatur ampliùs: Voluntas necessitata 76.
ad amorem Dei verbi gratiâ, & solum libera ad
amandum illum ex hoc vel illo motivo, non di-
ceretur proprie mereri, quia diligeret Deum,
sed quia diligeret ex hoc vel illo motivo: Ergo
si voluntas Christi fuit necessitata ad mortem
acceptandam, & solum fuit libera ad illam acce-
ptandam ex hoc vel illo motivo, non poterit
proprie dici meruisse, quia mortem acce-
ptavit, sed solum quia illam acceptavit ex
hoc vel illo motivo, & sub hac vel illa circun-
stantia.

Aliud etiam sequitur absurdum ex Adversa- 77.
riorum doctrina: Si enim Christus non fuit li-
ber circa substantiam suæ mortis, quæ erat illi
præcepta, sed solum circa circumstantias, quæ
non cadebant sub præcepto, sequitur actum
obedientiæ Christi in acceptanda morte, for-
maliter ut talem, nullo modo fuisse merito-
rium: Sed hoc non potest dici: Ergo &c. Mi-
nor est certa, dicit enim Apostolus ad Roma-
nos 3. *quod sicut per inobedientiam unius (scilicet*
Adami) multi constituti sunt peccatores, ita per
obedientiam alterius (scilicet Christi) multi con-
stituti sunt iusti. Quæ doctrina & comparatio ut
verificetur, necesse est quod obedientia Christi,
formaliter quâ talis, fuerit meritoria nostræ ju-
stitiæ, sicut inobedientia Adami fuit meritoria
privationis gratiæ, in qua consistit peccatum
originale. Sequela verò Majoris probatur:
Cum in doctrina Adversariorum, sola substan-
tia mortis Christi fuerit ei à Deo præcepta, non
verò ejus circumstantiæ, actus obedientiæ ejus,
formaliter quâ talis, non respiciebat nisi sub-
stantiam ipsam mortis: Atqui ut respiciens præ-
cisè substantiam mortis non fuit juxta illos Au-
thores liber, sed solum quatenus respiciebat
circumstantias: Ergo in eorum doctrina actus o-
bedientiæ Christi in acceptanda sua morte, for-
maliter ut erat actus obedientiæ, nullo modo
fuit meritorius.

Deniq; modus dicendi Adversariorum impu- 78.
gnari potest destruendo præcipuè illorum fun-
damentum: Motivum enim præcipuum quo illi
ducuntur ad asserendum præceptum moriendi
quod fuit Christo impositum, se extendere dun-
taxat ad substantiam mortis, non verò ad ejus
circun-

circumstantias, est quia si non solum substantia, sed etiam circumstantia mortis Christi caderet sub precepto, illa nullo modo esset libera: nec per consequens meritoria: Sed hæc ratio nulla est: Ergo &c. Minor probatur primò, quia ut supra dicebamus, preceptum habens pro materia actum liberum, non potest illius libertatem destruere, alioquin seipsum destrueret: Ergo et si preceptum moriendi Christo à Patre impositum, omnes mortis circumstantias præferibat, libertatem tamen Christi in acceptanda morte non auferet.

79. Secundò, negari non potest mortem Christi non solum quoad substantiam, sed etiam quantum ad omnes ejus circumstantias, fuisse à Deo efficaciter volitam, & ab ipso prædefinitam; & tamen hoc non obstante, illam fuisse liberam, & meritoriam: Ergo similiter, quamvis non solum quoad substantiam, sed etiam quantum ad omnes circumstantias precepta fuerit, nihilominus libera & meritoria fuit. Consequentia patet, cum enim Christus per scientiam beatam illam Dei voluntatem & prædefinitionem ad omnes circumstantias suæ mortis sese extendentem, clare cognosceret, non minus impotens erat ad illi repugnandum, quam ad non implendum preceptum moriendi sibi à Patre impositum; nam licet se conformare tali voluntati, non esset de precepto stricto & rigoroso, erat tamen de consilio, cum hoc multo melius & perfectius esset: Christus autem, ut supra ostensum est, ratione suæ infinitæ sanctitatis, non poterat non acquiescere consiliis, & à majore Dei beneplacito recedere: Ergo si mors Christi fuit libera & meritoria, non obstante quod non solum quoad substantiam, sed etiam quantum ad omnes ejus circumstantias, fuerit à Deo efficaciter volita, & prædefinita, etiam libera erit & meritoria, quamvis non solum quoad substantiam, sed etiam quantum ad omnes circumstantias, precepta fuerit.

80. Antecedens verò probatur primò ex Scriptura, quæ variis in locis aperte docet passionem Christi, non solum quantum ad substantiam, sed etiam quantum ad omnes circumstantias ejus, fuisse à Deo prædefinitam: nam Actorum 4. illa circumstantia mortis Christi, quod scilicet Herodes & Pilatus convenerint in Jerusalem, dicitur à Deo decreta: *Convenerunt in Civitate ista, adversus puerum tuum Iesum quem unxisti, Herodes & Pontius Pilatus, cum Gentibus & populo Israel, facere quæ manus tua & consilium tuum DECREVERUNT fieri.* Proditio Judæ, flagellatio, crucifixio, & sellis potatio, passim in Psalmis prophetantur. Circumstantia etiam temporis notatur Joan. 13. *Sciens Iesus quia venit hora eius* Et cap. 17. *Pater venit hora, clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te.* Quæ verba exponens D. Augustinus tract. 104. in Joan. subdit: *Ostendit omne tempus, & quid, & quando faceret, vel fieri sineret, ab illo esse dispositum qui tempori subditus non est: quoniam quæ futura erant per singula tempora, in Dei sapientia causas efficientes habent, in qua nulla sunt tempora.* Non ergo credamus hanc horam fato urgente venisse, sed Deo potius ordinante. Denique Lucæ 22. ipse Christus dicebat: *Filius hominis secundum quod DEUS FINITUM EST vadit.* Quibus verbis manifestè docet, omnes suas actiones & passiones fuisse à Deo ab æterno præordinatas ac prædefinitas. Unde Leo Papa serm. 7. de passione Domini: *Nulla poterat ratione turbari quod ante æterna secu-*

la, & misericorditer erat dispositum, & incommutabiliter PRÆFINITUM. Et sermone 9. *secundum Dominicam Passionis in salutem generis humani ante tempora dispositum, & per multas significationes omnibus retro sæculis nuntiatur.* Constat ergo ex Scriptura & Sanctis Patribus, Passionem Christi, tam quoad substantiam, quam quoad omnes ejus circumstantias, fuisse à Deo absolute & efficaciter suæ voluntatis decreto prædefinitam.

Ratio etiam id suadet: nam divina providentia, cum sit perfectissima, & universalissima, non se extendat ad omnia ad quæ se extendit causa causalitas, attingit actus nostros liberos, non solum quoad substantiam, sed etiam quantum ad omnes illorum circumstantias, formalitates, & modos, ut in Tractatu de voluntate Dei variis rationibus demonstravimus: Ergo cum Deus habuerit multò perfectiorem providentiam de actionibus & passionibus, quas Christus dum erat viator in terris elicit, vel sustinuit, (illæ enim erant summi momenti, & infiniti valoris, & ab ipsis salus orbis, & honoris divini reparatio dependebat) quam de nostris operationibus, negari non potest, illas fuisse pariter à Deo prædefinitas, non solum quantum ad substantiam, sed etiam quoad modum & circumstantias illarum. Idem cum proportionem de precepto moriendi Christo à Patre imposito dicendum est, illud mirum non solum ad substantiam, sed etiam ad omnes ejus circumstantias se extendisse.

Neque obstat id quod Adversarij opponunt in contrarium: licet enim verum sit, quæ Deus imperat nobis, non præcipi quoad omnes ejus circumstantias, negatur tamen consequentia & paritas de precepto mortis Christi. Disparitas est, quia cum voluntates nostræ non sint adeo promptæ ad exequendam superioris voluntatem, debent suavia esse quæ nobis imponunt præcepta, atque adeo non obligare quoad omnes circumstantias. Ceterum voluntas Christi, cum è contra esset promptissima ad obediendum Patri in omnibus, debuit obligari ad actum obedientiæ perfectissimum & strictissimum, atque adeo ad actum obedientiæ, tam quoad circumstantias, quam quoad substantiam suæ passionis & mortis.

§. III.

Traditur verus modus dicendi, & conciliandi libertatem Christi cum eius impeccabilitate.

Relictis igitur ac rejectis quatuor præcedentibus modis dicendi, & conciliandi libertatem Christi cum illius impeccabilitate, ut cum qui communis est omnibus Thomistis, tandem stabiliamus & declaremus,

Supponendum primò, quod sicut ad hoc ut voluntas in eliciendo actum amoris sit libera, non requiritur, imò implicat, quod possit conjugere non amorem cum ipso amore (duo enim contradietoria, qualia sunt amor & non amor respectu ejusdem objecti, nequeunt esse simul) sed sufficit quod actualiter amando, habeat simul & retineat potentiam ad non amorem, live ad negationem amoris, divisim ponendam ad amorem: ita similiter ut Christus, non obstante omnimodâ suâ impeccabilitate, & precepto Patris de morte subeunda, libere dicatur mortuus, non est necesse, imò implicat, facta suppositione omnimodæ ipsius impeccabilitatis, quod

quod poterit conjungere negationem mortis, A
sive hoc quod est velle non mori, cum præcepto
obligante ad mortem; sed sufficit quod volen-
do actualiter mortem sibi præceptam, habuerit
simul & retinuerit potentiam ad negationem
mortis divisa à præcepto ponendam.

Supponendum secundò: quòd licet non mors,
sive negatio mortis, ut divisa à præcepto obliga-
te ad moriendū non est transgressio talis præ-
cepti, sed solum quando illi cōjungitur: ita simili-
ter posse velle non mortē, sive negationē mortis
ut abstrahentem à peccato, non est posse violare
præceptū, subindeque nec posse peccare; sed ad
hoc opus est posse velle non mortem ut conjun-
ctam cum præcepto ad moriendum obligante.

Supponendum tertio: quòd quando Thomi-
stæ conciliare volentes libertatem Christi, circa
mortem ei præceptam, cum omnimoda ipsius
impeccabilitate, dicunt ipsum non potuisse vel-
le non mori in sensu composito, bene tamen in
sensu diviso: sensus hujus doctrinæ non est (ut
perperam eam exponunt omnes ferè Theo-
logi Societatis) quòd Christus non habuerit po-
tentiam ad non moriendum, stantem & com-
positam simul cum præcepto mortis, sed so-
lum ab eo divisa: sive quòd Christus non ha-
buerit potentiam ad non moriendum, quæ in i-
pso fuerit de facto, supposito præcepto mortis,

sed solum quæ in eo extitisset, si ablatum fuisset
præceptum obligans ad mortem: hæc, inquam,
explicatio legitima non est, nec ab ullo Thomi-
stæ unquam intenta, sed ista duntaxat, quod
nimirum etiam si Christus, supposita omnimoda
sua impeccabilitate, non habuerit talem poten-
tiam stantem simul cum præcepto mortis, quā
posset conjungere cum eo negationem mortis;
bene tamen talem potentiam stantem simul cum
præcepto mortis, quā posset habere negationem
mortis divisa, sive abstrahentem à præcepto.

Unde differentia veri sensus divisi & compositi
Thomistarum, ab eo qui Calvinisticus est, in hoc
consistit, quod Calvinus dividit potentiam ad nō
moriendum ab ipso præcepto mortis, Thomistæ
verò illam à tali præcepto non separam, sed so-
lum negationem ipsam mortis, ut in Tractatu de
prædestinatione, celebrem illam & per antiquam
sensus compositi & divisi distinctionem expo-
nentes, fuisse declaravimus. Hoc fateor satis diffi-
cile intellectu videtur, sed non major est hæc
difficultas, quam in concipiendo quod omnes
admittere tenentur, si salvare velint libertatem
actuale voluntatis in amando, etiam præscin-
dendo à quocumque præcepto, præmoratione, &
impeccabilitate: nimirum quod voluntas actua-
liter & liberè amans, eo ipso quod liberè amet,

retinet talem potentiam stantem simul cū suo a-
more, non quā possit conjungere negationem a-
moris cum ipso amore, sed quā possit eam divide-
re ab amore, sive quā possit habere negationem
amoris abstrahentem ab amore. His politis,

Dico: modus verè conciliandi in Christo circa
præceptum mortis ei à Patre impositum liberta-
tem à necessitate, cum omnimoda ipsius impec-
cabilitate, in eo consistit, quòd licet non potue-
rit Christus velle non mori in sensu composito,
hoc est velle conjungere negationem mortis cū
præcepto obligante ad mortem; bene tamen in
sensu diviso, id est velle negationem mortis, ut
abstractam à præcepto.

Probatur: Juxta hunc modum dicendi stat
Christum Dominum verè potuisse velle mori et

Tem. IV.

iam supposito præcepto ipsum ad mortem obli-
gante, & tamen non potuisse velle transgredi
tale præceptum: Ergo modus ille verè conciliat
circa præceptum mortis Christo impositum, li-
bertatem à necessitate, cum omnimoda impec-
cabilitate. Consequentia patet, ad libertatem e-
nim à necessitate circa præceptum mortis, quo
obligabatur Christus, sufficit quòd non obstante
tali præcepto potuerit verè velle non mori:
ad omnimodam verò impeccabilitatem cir-
ca idem præceptum, nihil amplius requiritur,
quàm quòd non potuerit velle illud transgredi.
Antecedens verò probatur: Christum, stante
præcepto quo obligabatur ad mortem, potuisse
nihilominus velle negationem mortis ut abstra-
hentem à tali præcepto, sive ut secundum se præ-
cisè sumptam, est ipsum verè potuisse velle non
mori; sicut voluntatem actualiter amantem, atq;
adeo stante actu amoris posse velle negationem
amoris ut abstrahentem ab amore, est verè ipsa
posse non amare. Præterea eundem Christum
non potuisse velle negationem mortis ut con-
jungendam cum præcepto obligante ad mori-
endum, sed solum ut abstrahentem ab illo, est i-
psam non potuisse transgredi illud præceptum:
Sed juxta modum dicendi in conclusione affi-
gnatum illa duo salvantur, ut constat: Ergo &
Christum potuisse, etiam supposito præcepto de
morte sive unda, velle non mori, & tamen non
potuisse velle transgredi præceptum.

Confirmatur & magis illustratur difficilis il-
la concordia libertatis Christi cum ejus impec-
cabilitate, stante rigoro præcepti mortis. De
præcepto Dei mortem Christo imperantis eo-
dem ferè modo philosophandum est, ac de ipsi-
us decreto, quo talem mortem ab æterno cum
omnibus ejus circumstantiis prædefinit: præ-
sertim cū præceptum moriendi Christo im-
positum à tali decreto promanaverit, & iterum ejus
executio. Sicut ergo in sententia Thomistarum
divinum decretum ita causas liberas ad agen-
dum determinat, ut nedum substantiam, sed et-
iam modum operum attingat, ita ut cause libe-
ræ faciant quod Deus vult fieri, & eo modo quo
fieri vult, id est liberè; & ita agant unum, ut pos-
sint agere oppositum, ut fuisse in Tract. de volun-
tate Dei declaravimus. Ita similiter præceptum
moriendi Christo impositum ipsum ad substanti-
am & modum operis moraliter determinavit,
ut ne ipse moreretur eo modo, quo Pater voluit,
scilicet liberè, sive cū potentia non moriendi.
Et sicut etiam in eodem Tract. docuimus, ex ef-
ficaci divinæ voluntatis decreto non sequi neces-
sariò, sed tantum infallibiliter, ipsam operatio-
nem, & hanc solum infallibilitatem esse requi-
sitam ad efficaciam illius. Ita pariter, nunc dici-
mus, quod ut præceptum moriendi Christo im-
positum esset efficax, satis erat quòd infallibili-
ter mortem Christi inferret. Licet nō necessariò.
Unde tale præceptum infallibiliter mortem in-
ferendo, reddidit Christum impeccabilem; &
non inferendo necessariò, reliquit eum liberum
libertate indifferentiæ.

Videntur hæc omnia fundamentum habere
in ipsa Scriptura sacra, nam Joan. 10. Christus
dicebat: Ego pono animam meam, ut iterum su-
mam eam. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à
me ipso, & potestatem habeo ponendi eam, & potesta-
tem habeo iterum sumendi eam: hoc mandatum accepi
à Patre meo. Ubi omnes interpretes per illam
potestatem ponendi animam intelligunt liber-
tatem

Oooo

tatem

tatem indifferentiam, quam habuit Christus moriendo; qui enim habet aliquid in sui potestate, ita facit illud, ut possit non facere. Unde Augustinus I. tract. 19. in Joan. explicans libertatem qua Christus mortuus est, sic ait: *Quis ita dormit, quando voluerit, sicut Jesus mortuus est, quando voluit? Quis ita vestem deponit, quando voluerit, sicut se carne exiit, quando voluit? Quis ita cum voluerit, obiit, quomodo cum voluerit, obiit.* Cum verò addit Christus: *Hoc mandatum accepi à Patre meo, satis innuit, quòd ex vi ipsiusmet præcepti habuit hanc potestatem & indifferentiam, eò quòd Pater ei mortem præcipiendo, volebat ipsum mori libere, live cum potestate non moriendi; atque ita nec fecit Christus, nec potuit facere contra voluntatem Patris, quando potuit non mori, hoc enim erat potius juxta voluntatem Patris: sic igitur fuit liber, & simul impeccabilis, non obstante rigoro præcepto moriendi ipsi à Patre imposto.*

§. IV.

Solvuntur objectiones.

89. **P**RO solutione. objectionum duo breviter præmittenda sunt. Inprimis observanda est distinctio duplicis potentiae: alia enim est potentia consequens, alia antecedens: vel ut quidam Recentior Thomista loquitur, alia est potentia positionis, alia potentia purae possibilitatis. Per illam ita potest aliquid fieri, ut fiat, & ponatur de facto; per istam verò ita fieri potest, ut vera possibile sit, licet de facto non ponatur: v. g. præmotus ad amorem ita infallibiliter amat, ut tamen possit non amare, & sub tali motione absolutam ad non amandum potentiam retineat, subindeque habet potentiam consequentem, seu positionis respectu amoris; & potentiam antecedentem, seu purae possibilitatis respectu negationis illius.
90. **D.** Thomashujus distinctionis fundamentum præbendum 1.2. quæst. 10. art. 4. ad 3. ait: *Si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quòd voluntas ad illud non moveatur, non tamen est impossibile simpliciter, undè non sequitur quòd voluntas à Deo ex necessitate moveatur.* Et 1. ad Annib. dist. 47. quæst. unica art. 1. ad 2. *Quamvis* (inquit) *contrarium ejus, quòd est volitum à Deo, non possit stare cum voluntate divina, possibilitas tamen ad contrarium potest stare cum ea &c.* Igitur ex D. Thoma, licet præmotus ad unum, non habeat potentiam positionis ad oppositum, benè tamen potentiam purae possibilitatis. Hæc distinctio, licet coincadat cum distinctione sensus compositi & divisi supra explicata, videtur tamen clarior, eaque non ita facile possunt abuti Adversarii, sicut alterâ.
91. **S**ecundò ex Alvare supra qu. 8. disp. 86. notandum est, quòd non obedire, seu non implere præceptum, potest dupliciter accipi. Primò, mere negative, ut importat negationem actus obedientiae, quæ quidem negatio dicitur tam de eo quòd est, quam de eo quòd non est; nam etiam quando nullum est præceptum impositum alicui verè affirmamus quòd ille non implet præceptum, & isto modo non obedire nullum est peccatum. Secundò modò accipitur privative, seu contrariè, ut importat transgressionem præcepti, seu privationem observationis præcepti debita inesse, & hoc modo non obedire est peccatum inobedientiae. His præmissis facile solvi poterunt argumenta, quæ fieri solent contra modum conciliandi libertatem Christi cum

ejus impeccabilitate, supra explicatam. Obijciunt ergo primò: Christus non potuit non obedire Patri, seu non implere præceptum de morte subeunda pro salute generis humani à Patre ipsi impositum: Ergo libere tale præceptum non implevit, subindeque nec in ejusdem implensione meruit, cum libertas sit conditio necessaria requisita ad meritum. Consequentia patet, Antecedens probatur. Christus non potuit peccare, cum ab intrinseco esset impeccabilis: Ergo nec Patri non obedire, seu præceptum de morte pro salute generis humani subeunda non adimplere. Antecedens est certum, & patet ex dictis disp. præcedenti, ubi omnimodam Christi impeccabilitatem variis rationibus demonstravimus. Consequentia verò probatur. Posse non obedire, seu præceptum non implere, est posse peccare: Ergo si Christus peccare non potuit, non potuit etiam non obedire, seu non implere præceptum moriendi sibi à Patre impositum. Consequentia evidens est, Antecedens probatur. Actum non obedire, seu actum omitti actum præceptum, est actum peccare: Ergo posse non obedire, seu actum præceptum omitti, est posse peccare. Sicut quia actus esse hominem, est actus esse animal rationale, posse esse hominem, est posse esse animal rationale. Undè tritum est ac pervulgatum Philosophorum axioma: *Quod facit actus actum, hoc facit potentia possibiliter.*

Huic objectioni, quæ in hac materia præcipua est, ex principiis jam statutis dupliciter respondere potest. Inprimis enim potest sic distinguere. Antecedens: Christus non potuit non obedire Patri, seu non implere præceptum &c. privative, & in sensu composito; concedo Antecedens: negativè, & in sensu diviso, nego Antecedens. Ad cujus probationem, concedo Antecedente, distinguo Consequens eadem distinctione, & similiter ad probationem Consequentiæ, distinguo Antecedens. Posse non obedire privative, & in sensu composito, est posse peccare, concedo Antecedens. Posse non obedire negativè, & in sensu diviso, est posse peccare, nego Antecedens, & Consequentiam. Nec valet ab actu ad potentiam, quia negatio obedientiae existens, non est pura negatio, sed privatio moralis, poniturque & componitur cum præcepto, eò quòd ut existens non possit ab ullo accidenti præscindere, quorum unum est actualis cum præcepto conjunctio, & ratio privationis moralis: potentia autem tendit in non obedientiam in sensu diviso, & prout negatio est. Undè ille discursus non valet: *Non obedire de facto, est de facto peccare: Christus potuit non obedire: ergo potuit peccare:* arguitur enim ab una de sensu composito, & alia de sensu diviso, ad aliam de sensu composito, & variatur appellatio: sive arguitur à non restricto ad restrictum, inferitur enim ex eo quòd Christus potuit ponere negationem obedientiae, sub ratione negationis, potest ille illam ponere sub conceptu privationis, in qua prout sic peccatum omissionis consistit. Sicut hæc ratiocinatio non valet: *Actum non ponere actum præscriptum à Deo, est actum falsificare scientiam Dei: sed homo potest non ponere actum præscriptum à Deo: ergo potest falsificare scientiam Dei:* quia in ea similis defectus committitur, & fit etiam transitus à sensu composito ad divinum.

Secundò majoris claritatis gratia aliter distinguo hanc propositionem: *Posse non obedire,*

seu præceptum non implere, est posse peccare; si id intelligatur de potentia consequenti, seu de potentia positionis, concedo. Si de potentia antecedente, & puræ possibilitatis, nego. Nam inter utramque potentiam notabile intercedit discrimen, ut ex supra dictis patet: potentia enim consequens, seu positionis illa dicitur, quæ aliquando est ad actum reducenda; & cui ex nullo capite repugnat cum actu conjungi; unde cum perfectè & completè practica sit, à nullo prædicato, etiam accidentali, in suis extremis præscindit: potentia verò antecedens, seu puræ possibilitatis est, quæ ad actum reducenda non est, & cui ex aliqua suppositione repugnat cum actu conjungi, tenditque in actum, vel negationem actus secundum se; præscindendo ab his, quæ accidentaliter illi conveniunt, eo quod non sit practica completè: cum ergo, supposito præcepto de aliquo actu, omiffioni illius annexa sit ex accidenti ratio privationis moralis; sit quod potentia consequens, seu potentia positionis, ad illum omittendum, sit potentia ad omiffionem moraliter & privativè sumptam, subindeque potentia ad peccandum; non verò potentia antecedens, seu puræ possibilitatis, quæ tendit ad negationem actus secundum se; & cum præcificatione eorum, quæ ex accidenti illi conjuncta inveniuntur. Unde non valet ista consequentia: *Christus, supposito præcepto Patris de subeunda morte, potuit non mori, potuit à antecedenti, seu puræ possibilitatis: Ergo potuit peccare, & præceptum Patris non adimplere.*

Nec obstat exemplum; quod in objectione adducitur: nam homo est essentialiter animal rationale, omiffio verò, seu negatio mortis in Christo, non est essentialiter privatio & transgressio, sed accidentaliter, & ratione præcepti per accidens suppositi: potentia autem non potest ab actu dividere, quæ sunt illi essentialia, & sic non stat potentia ad esse hominem divisivè ab hoc, quod esse se animal rationale; potest tamen præscindere ab illis, quæ accidentaliter conjunguntur cum actu, vel negatione ejus, per tendentiam ad illa secundum se accepta; & quia negatio mortis solum est privatio per accidens, & ratione præcepti, quod illi essentiali non est, consequens sit, quod adhuc in instanti præcepti possit potentia tendere ad illam secundum se inspectam quoad sibi essentialia, qua ratione est negatio, præscindendo ab illa quatenus est privatio.

Ad axioma autem in contrarium adductum, respondetur illud esse verum, quando potentia & actus sibi correspondent; secus verò quando non sibi correspondent, ut contingit in proposito: nam potentia antecedens non moriendi, quæ remanet in Christo, stante præcepto ipsum ad mortem obligante, cum sit potentia ad negationem mortis solum ut dividendam à præcepto, non est potentia correspondens actui, quo Christus voluntariè non moriendo transgressus fuit præceptum, quandoquidem actus ille est ad negationem mortis, non ut dividendam à præcepto, sed ut componendam cum ipso.

Obiicies secundò, & simul instabis contra præcedentem solutionem & doctrinam: Potentia etiam antecedens, seu puræ possibilitatis ad odium Dei, est potentia peccandi: Ergo & potentia antecedens, seu puræ possibilitatis ad negationem mortis stante præcepto: Sed Christus cum ab interfecto impeccabilis esset, non habu-

it peccandi potentiam: Ergo nec potentiam antecedentem, seu puræ possibilitatis ad non moriendum, supposito præcepto moriendi sibi à Patre imposito. Antecedens constat, prima verò Consequentia sic ostenditur. Tam est mala negatio mortis, stante præcepto, utpote præcepti transgressiva, quàm sit malum de se odium Dei: Ergo potentia antecedens, seu puræ possibilitatis ad non moriendum, stante moriendi præcepto, non minùs est potentia peccandi, quàm potentia antecedens, seu puræ possibilitatis ad odium Dei.

Respondeo, concessio Antecedente, negando primam Consequentiam & paritatem: Ratio discriminis est, quia odium Dei quovis modo consideratum, est malum, & ideo prohibitum, quia malum; unde potentia, quæ à tali actu specificatur, live de facto ponatur actus, live sit solummodo possibilis, non potest non esse mala: at verò negatio mortis est de se indifferens, nec est prohibita, quia mala, sed mala, quia prohibita; & ideo per præceptum moriendi Christo impositum, non prohibetur negatio mortis purè possibilis, sed negatio posita, vel ponenda de facto; subindeque potentia antecedens, seu puræ possibilitatis ad negationem mortis, non est mala, nec peccaminosa, seu peccandi potentia.

Obiicies tertio, & simul instabis contra primam solutionem: Supposito præcepto moriendi non manet in Christo possibilis negatio mortis etiam in sensu diviso: Ergo supposito tali præcepto non manet liber ad moriendum. Consequentia patet, ad libertatem enim indifferentiæ requiritur potentia ad agendum, & non agendum, saltem in sensu diviso. Antecedens probatur: Negationem mortis esse possibilem in sensu diviso, est illam posse dividi à præcepto, sicut eam esse possibilem in sensu composito, est illam posse cum præcepto componi: Sed Christus non potuit negationem mortis à præcepto dividere: Ergo supposito præcepto negatio mortis non fuit Christo possibilis, etiam in sensu diviso. Major videtur certa; Minor probatur. Posse unum dividere ab alio, est posse unum ponere, & aliud auferre: Sed Christus non potuit à se præceptum auferre: Ergo nec potuit negationem mortis à præcepto dividere.

Respondeo, negando Antecedens, ad cuius probationem, distinguo Majorem: negationem mortis esse possibilem in sensu diviso, est illam posse dividi à præcepto, divisibilitate accepta positivè nego Majorem. Divisibilitate non positivè, sed præcisiivè accepta, concedo Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

Explicatur solutio: Negatio moriendi supposito præcepto dupliciter ab illo dividi potest, positivè nimirum & præcisiivè: licet autem divisio positiva negationis mortis à præcepto petat ablationem præcepti, & potentia ad illam sic sumptam exigat patiter potentiam ablativam præcepti; divisio tamen præcisiiva negationis mortis à præcepto non petit ablationem præcepti, nec per consequens potentia ad illam sic sumptam postulat potentiam ablativam præcepti, sed ad illam sufficit potentia ad negationem mortis secundum se acceptam, qualiter à præcepto præscindit: quando verò nos constituimus in Christo potentiam ad non moriendum in sensu diviso, supposito etiam præcepto moriendi, per ly *diviso* non significatur di-

visio positiva negationis mortis à præcepto, sed duntaxat præcliva.

100. Obijcies quartò: Non est dabilis potentia ad id, quod implicat contradictionem: Sed supposito præcepto moriendi implicat Christum non mori de facto, cum ab intrinseco impeccabilis sit: Ergo supposito præcepto moriendi non est dabilis in Christo potentia ad non moriendum, subindeque posito tali præcepto non habet libertatem indifferentiæ ad moriendum, & non moriendum.

101. Respondeo, distinguendo Majorem: Non est dabilis potentia ad id, quod implicat contradictionem ex terminis, concedo Majorem. Ad id quod implicat contradictionem ex suppositione aliqua, subdistinguo Majorem: Non est dabilis potentia consequens, seu positionis, concedo Majorem: potentia antecedens, seu pure possibilitatis, nego Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, distinguo Consequens, illudque concedo de potentia consequenti, seu positionis, nego autem de potentia antecedenti, seu pure possibilitatis. Nam implicatio existentie negationis mortis in Christo, non est ex intrinseco negationis mortis, sed ex aliquo accidenti, nempe ex suppositione præcepti & impeccabilitatis Christi; & ideo terminare potest habitudinem potentie antecedentis, seu pure possibilitatis, quæ præcliva est ab his, quæ ex accidenti conveniunt, vel ex accidenti repugnant; non autem habitudinem potentie consequentis, seu positionis, quæ nec ab eis, nec ab accidentalibus præscindere potest, ut in solutione primæ objectionis declaravimus.

102. Obijcies ultimo: Necessitas antecedens destruit libertatem, ut communiter docent Philosophi & Theologi: Sed necessitas moriendi ex præcepto in Christo est necessitas antecedens: Ergo libertatem, & consequenter etiam meritum mortis ejus destruit. Major est certa, Minor probatur. Sola necessitas, quæ nostram libertatem consequitur, est necessitas consequens, ut docet Anselmus lib. 2. *Cur Deus homo*, cap. 18. & lib. 1. de concordia prædestinationis & gratiæ cum libero arbitrio cap. 1. At necessitas orta ex præcepto non sequitur nostram libertatem, sed illam præcedit: Ergo non est necessitas consequens, sed antecedens.

103. Confirmatur: Necessitas orta ex aliquo se tenente ex parte actus primi, non est consequens, sed antecedens: At præceptum se tenet ex parte actus primi in ordine ad actum obedientiæ: Ergo necessitas orta ex præcepto non est consequens, sed antecedens. Minor constat, objectum enim ut cognitum ad actum voluntatis, ex parte actus primi concurret: Sed objectum obedientiæ est præceptum superioris: Ergo præceptum ut cognitum se tenet ex parte actus primi respectu actus obedientiæ. Major verò suadetur: Necessitas orta ex visione beatifica in ordine ad dilectionem Dei, non alia de causa antecedens est, & libertatem in tali dilectione non patitur, nisi quia ex parte actus primi ad beatificam dilectionem concurret; & è contra in sententia Thomistarum auxilium physicè prædeterminans non inducit necessitatem antecedentem, quia non ex parte actus primi, sed ut applicatio efficax ad actus nostros concurret: Ergo necessitas orta ex aliquo se tenente ex parte actus primi, est necessitas antecedens.

104. Respondeo concessa Majori, negando Minor-

rem, ed cujus probationem, distinguo & certum Majorem: Sola necessitas, quæ nostram libertatem consequitur, formaliter, aut æquivalente, est necessitas consequens, concedo Majorem. Solum formaliter, nego Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

Explicatur solutio: Consequi nostram libertatem formaliter, est illam in seipso supponere, consequi autem nostram libertatem æquivalente, est consequi & illam supponere in aliquo eminenter continente libertatem nostram, & quia præceptum Christo impositum supponit decretum Dei efficax de operatione præcepti, ut supra annotavimus; & aliunde in tali decreto, utpote primo libero, ac primæ rationis libertatis creatæ & participatæ radice libertatis Christi imperati eminenter continetur, de fit quod necessitas orta ex præcepto Christi imposito consequatur libertatem actus præcepti, si non formaliter, saltem æquivalente, proinde quod non sit antecedens, sed consequens quoad effectum conservandi illam libertatem. Hanc solutionem & doctrinam fuisse expressimus in Tract. de prædestinatione, ubi etiam mentem & doctrinam Anselmi, quæ frequenter abutuntur Adversarij, elucidavimus, eamque tradit & egregie explicat Episcopus Oxoniensis in manuscripto de merito Christi.

Secundo responderi potest cum eodem Episcopo, aliter distinguendo eandem Majorem: Sola necessitas, quæ nostram libertatem liberam in recto subsequitur non est antecedens, nego Majorem. Sumptam in recto, vel in obliquo, concedo Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Nam cum præceptum sit de actu, connotando libertatem in illo, licet necessitas orta ex præcepto non supponat libertatem actus præcepti, sumptam in recto, illam tamen in obliquo supponat: Ideo non est antecedens, sed consequens sufficienti modo, ut libertatem non destruat, sed intorquet potius, & confirmet.

Ad confirmationem nego Majorem universaliter intellectam, intentio enim efficax fine in actu primo ad electionem concurret, illamque infallibiliter infert, quando non est nisi unum tantum medium, & tamen illius libertatem non tollit, ut in Tract. de actibus humanis ostendimus: Imperium etiam ex parte actus primi se tenet in ordine ad usum, cum ad illud regulare concurret, illumque efficaciter infert absque eo, quod ejus libertatem impediatur, ut ibid. docuimus & cum Thomistis censet Bellarminus. Non ergo omnis necessitas orta & se tenens ex parte actus primi, est antecedens, sed solum illa quæ sequitur ad principium non supponens libertatem nostram, nec in seipsa formaliter, nec in alio eminenter continente, vel quæ sequitur ad principium non connotans pro termino & materia libertatem. Unde clara Dei ratio non necessitat antecedenter ad amorem, ex eo præcepto quod ex parte actus primi ad illum concurret, sed quia tollit indifferentiam objectivam potestatis, quæ est proxima radix libertatis, & motivatione beatifica, prout ad Deum terminata secundum perfectiones necessarias, libertatem connotat, sed potius necessitatem; unde eandem dilectionis, ut ad creaturas terminata, libertatem non auferit, tamen ad illam præceptum sic ex parte actus primi se tenet.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur: operationes Christi Domini habuisse valorem meritorium simpliciter infinitum.

Probatum primò conclusio ex Clemente VI. in dicta Extravaganti *unigenitus*, ubi loquens de thesauro Ecclesie, sic ait: *De cuius consumptione, aut diminutione, non est aliquatenus formidandum, propter infinita merita Christi.* Ergo juxta Pontificem, operationes Christi fuerunt valoris meritorij simpliciter infiniti. Consequentia patet. Tum quia si illarum valor meritorius, non esset infinitus simpliciter, merita Christi non appellarentur absolute infinita. Tum etiam, quia alias formidare cum fundamento possemus, ne ingratis peccata hominum crescerent, ut eorum multitudinem merita Christi tandem extinguerentur, aut consumerentur, ut ex infra dicendis patebit.

Nec valet communis responsio Adversariorum, dicentium ex prædicta Pontificis definitione, non colligi merita Christi ex natura rei, seu ex valore intrinseco, fuisse infinita, sed solum ex favore Dei extrinseco, nimirum ex acceptatione divina, quia scilicet fuerunt acceptata à Deo ad præmiū infinitum, nempe ad remissionem multitudinis infinitæ peccatorum, supposito quod illa daretur, vel esset possibilis. Non valet, inquam, hæc responsio: Primò, quia Pontifex ad infinitatem meritorum Christi suadendam, non ad acceptationem extrinsecam Dei, sed ad intrinsecam conjunctionem ad Verbum recurrit, dicens unam guttam sanguinis Christi, propter conjunctionem ad Verbum, sufficientissimam fuisse pro peccatis omnium hominum: Sed si merita Christi solum essent infinita ex acceptatione extrinseca Dei, ad illa recurreret, & non ad conjunctionem cum Verbo: Ergo solutio ista aliena est à mente Pontificis.

Secundò, Merita Christi de facto non fuerunt acceptata pro remissione infinitorum peccatorum: Ergo si ex se, & ex intrinseco valore, infinitatem non habent, non recipiunt illam ex acceptatione extrinseca Dei.

Tertiò, Vel acceptatio divina fuit juxta dignitatem meritoriam operationem Christi, vel fuit supra illam? Si primum, jam supponitur dignitas infinita, seu valor infinite meritorius, in operibus Christi, ante Dei acceptationem. Secundum verò dici non potest: Ergo &c. Minor pro secunda parte, in qua est difficultas, sic ostenditur. Opus ex se non condignum, sed solum ex præmiantis acceptatione, imperfectum est in ratione meriti; sicut pretium de se inæquale, & solum æquale ex alterius voluntaria acceptatione, est in ratione pretij imperfectum: Ergo si opera Christi de se non fuerunt condigna in ratione meriti, sed id habuere ex acceptatione extrinseca Dei, fuisse imperfecta in ratione meriti: hoc autem à mente Pontificis prorsus alienum est, cum loco citato excellentiam meritorum & satisfactionum Christi extollere, & perfectam redemptionis nostræ sufficientiam, imò & superabundantiam, declarare intendat.

Probatum secundò conclusio ratione quam idem Pontifex loco citato insinuat: Opus quod pro quovis præmio, majori & majori in infinitum, oblatum, dignè illud mereri potest, continet valorem meritorium infinitum simpliciter: At hujusmodi est quodcumque Christi opus: Ergo habet valorem meritorium simpliciter infinitum. Major certà videtur: Tum quia si esset valoris fi-

0000 3 nri,

ratio cur in sententia Thonistarum auxilium A
physice prædeterminans non inducit necessitatem antecedentem, non est quia applicativè tantum ad actus nostros concurrat; sed quia à prima libertatis nostræ radice, efficaci scilicet divinæ voluntatis decreto, substantiam & modum in nostris operationibus causante, æquivalenter condescendit ad nostram libertatem & effectum à se causatur, & illam connotat ut effectum à se causatum: unde si illud quod se tenet ex parte actus primi, his conditionibus gaudeat, esto infallibiliter inferat operationem, illius libertatem non impedit, sed firmabit.

ARTICULUS IV.

an operationes Christi Domini fuerint valoris meritorij simpliciter infiniti?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

Notandum primò: consulto me non dixisse, an Christi meritum fuerit infinitum simpliciter, sed an operationes ejus fuerint valoris meritorij simpliciter infiniti: ut enim rectè observat Alsticiensis relect. de gratia Christi qu. 5. art. 2. non est idem opus esse valoris meritorij infiniti simpliciter, & meritum esse infinitum simpliciter; quia ut meritum sit infinitum, non sufficit quod sit de se sufficiens ad faciendum libi debitum quodcumque præmium, etiam infinitum, sed insuper requiritur quod importet actuale jus ad præmium infinitum, qui enim meretur, jus sibi acquirit ad præmium suscipiendum; ut autem quis acquirat sibi jus ad præmium suscipiendum, præter valorem operis, requiruntur plura alia, præsertim quod opus ordinetur ad præmium & mercedem, ut supra art. 1. observavimus.

Notandum secundò: Quod licet in operationibus Christi, ratio meriti & satisfactionis simul reperiantur, ut docet D. Thomas loquendo in particulari de passione Christi, infra qu. 48. art. 1. & 2. ratio tamen meriti non est omnino eadem cum ratione satisfactionis: ista enim respicit malam personæ offensam, ut repellendum; illa verò bonum merentis, ut à Deo obtinendum; unde dicimur Deo pro nobis satisfacere, nobisque mereri à Deo, vel apud Deum. Item valor satisfactorius sumitur ex dignitate personæ, valor autem meritorius ex ipsius sanctitate. His præmissis,

Circa propositam difficultatem duæ versantur sententiæ. Prima negat operationibus Christi Domini valorem meritorium simpliciter infinitum. Ita Scotus & ejus Discipuli, qui licet dicant Christi meritum fuisse infinitum, volunt tamen hanc infinitatem non esse propter valorem & dignitatem intrinsecam ipsius operis meritorij Christi, sed propter extrinsecam acceptationem Dei, quia videlicet fuit à Deo acceptatum pro infinitis posteris Adæ, si futuri essent. Eandem sententiam docet Joannes Medina, Codice de penitentia, tract. 3. quæst. 1.

Oppositam sententiam, affirmantem operationes Christi valorem meritorium simpliciter infinitum continere, docent omnes alij Theologi tam domestici, quam extranei; illaque magnum habere videtur fundamentum in Extravaganti *unigenitus*, de penitentia, & remissionibus ut patebit ex mox dicendis.